

A fenntartható és digitális jövő eurázsiai mintái – Beszámoló a 2021. évi Eurázsia Fórumról*

Horváth Marcell – Szabó Dávid – Boros Eszter

Mi a titka az elmúlt évek ázsiai technológiai sikereinek? Hogyan tanulhat egymástól a Nyugat és a Kelet az innovációs és beruházásösztönzési politikák terén? Milyen szerepe van a jegybankoknak és a pénzügyi rendszernek a digitális és zöld átállásban? Hogyan hatott a digitalizáció az oktatási szektorra? Melyek a világgazdaság növekedése előtt álló legfőbb kihívások? Milyen jövő előtt áll az eurázsiai együttműködés a világtrend átalakulásának évszázadában? Ezekre és még sok hasonló kérdésre kereste a választ a tavalyi Budapest Eurasia Forum, a Magyar Nemzeti Bank (MNB) 2019 óta évente megrendezett konferenciája, amelyre 2021. november 18–19-én élő internetes közvetítés formájában került sor. A rendezvény több mint 15 ezer nézőhöz jutott el.

A Fórum az eurázsiai együttműködés lehetőségeit napjaink meghatározó megatrendjei mentén vizsgálta világhírű szakértők bevonásával. Többek között terítékre került a geopolitika felértékelődése, a digitalizációval kapcsolatos kihívások és lehetőségek, a hosszú távú fenntarthatóság és a pénz forradalma, a digitális jegybankpénz kérdésköre, valamint az ezek fúziója révén feltáruló lehetőségeket is megvitatták a szakértők. A Fórum ezúttal is hat tematikus panel mentén vizsgálta a fenti témákat: a hallgatóság így a pénzügyek, a gazdaság, a geopolitika, a multilaterális együttműködés, a technológia, infrastruktúra és konnektivitás, valamint az oktatás témakörében ismerhette meg a legújabb trendeket. A legjobb gyakorlatokat és a járvány utáni korszak megoldásait több mint 40 európai és ázsiai szakértő, magas szintű gazdaságpolitikai és üzleti döntéshozó vitatta meg változatos előadások és panelbeszélgetések keretében, utat nyitva egy új alapokon nyugvó, holisztikus, 21. századi szemléletnek, gondolkodásnak.

* A jelen kiadványban megjelenő írások a szerzők nézeteit tartalmazzák, ami nem feltétlenül egyezik a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontjával.

Horváth Marcell a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója. E-mail: horvathm@mn.b.hu

Szabó Dávid a Magyar Nemzeti Bank főosztályvezetője. E-mail: szaboda@mn.b.hu

Boros Eszter a Magyar Nemzeti Bank nemzetközi kapcsolatok szakértője. E-mail: borosesz@mn.b.hu

A szerzők köszönetet mondanak Mikes Veronikának, Pintér Luyinak, Puhl Györgyinek, Sándor Nóra Annának, Szabó Péter Istvánnak és Szakács Dánielnek a konferencia kulcsüzeneteinek összegyűjtésében nyújtott segítségért.

Eurázsia korát éljük

A változatos témák vezérfonala a korábbi évekhez hasonlóan Eurázsia felemelkedése volt. Olyan hosszú távú, nem lineáris folyamatról van szó, amely a világ különböző gazdasági-hatalmi csomópontjainak – úgy, mint az atlanti szövetség, Kelet-Ázsia stb. – dinamikus versengéséből, egymásra hatásából és együttműködéséből áll össze. Ennek keretében főként – bár nem kizárólag – Kína megerősödése nyomán indokolt egy új nagy erőter, Eurázsia megszületéséről beszélni. Valójában egy átfogó történelmi folyamat újabb szakaszához érkezünk: a világgazdaság súlypontja alapvetően mindig is az eurázsiai szuperkontinensen belül vándorolt, az elmúlt mintegy ötszáz évben kelet-nyugati irányban, most pedig visszafordult Kelet felé. A globális befektetéseket tekintve is egyre nyilvánvalóbb a keleti államok térhódítása a nyugati országokkal szemben: 2020-ban a globális beruházások 70 százalékát már a keleti államok adták, miközben 15 évvel korábban ez az arány még 20:80 százalék volt a Nyugat javára. A változás hazánk példájával is illusztrálható, 2019-ben ugyanis először történt meg, hogy nem Németország vagy más nyugati ország volt Magyarország legnagyobb beruházója, hanem Dél-Korea. Ez a tendencia 2020-ban is folytatódott, amikor az ázsiai óriás, Kína lépett az élre. Hazánk továbbá az EU tagállamai közül elsőként írt alá Kínával egyetértési megállapodást az Egy Övezet, Egy Út kezdeményezéséről.

Azért is érdemes kiemelt figyelemmel követni a Kelet államait, mert a Bloomberg előrejelzése szerint Kína 2035-re átveszi a világ legnagyobb gazdaságának státuszát az Egyesült Államoktól, az Economist 2032-re várja ezt, bátrabb becslések szerint viszont a fordulat még a 2020-as évtized vége előtt bekövetkezik. A gazdasági, pénzügyi, technológiai és geopolitikai átalakulás korában nem feledkezhetünk meg például Dél-Korea, Szingapúr, Dubai, Kazahsztán vagy Oroszország szerepéről sem. Kína körül szűkebb és tágabb koncentrikus körökben bontakozik ki az új gazdasági-hatalmi központ. Az Eurázsia fogalom legalább 150 évre tekint vissza, és mind a nyugati, mind a keleti politikai gondolkodásban megjelenik. Az angolszász geopolitikai gondolkodók és az orosz, kazah, török, kínai politikai filozófia Eurázsia-fogalmi ugyan más és más háttérrel, más korokban születtek, ám egyértelmű közös vonásuk a tágabb eurázsiai térségben való gondolkodás.

Az MNB Eurázsia Fóruma tehát élő geopolitikai-gazdasági hagyományra épít, és azt kívánja továbbvinni a szuperkontinens országai közötti párbeszéd erősítésével, a gazdasági, pénzügyi és társadalmi kihívásokra adott közös válaszok keresésével, valamint a jógyakorlatok bemutatásával. A rendezvény célja továbbá Kelet-Közép-Európa, Magyarország és Budapest különleges szerepének hangsúlyozása is. A nyugati és keleti civilizációkkal meglévő párhuzamos kapcsolatok Magyarország történelmi

örökségének részét képezik, ami rendkívül nagy érték a formálódó multipoláris világrend tükrében is.

A 21. századi prosperitás hívószavai: fenntarthatóság és digitális fejlődés

A rendezvény 2021-ben a „*Fenntartható növekedés és prosperitás Euráziában – Trendek, kilátások, megoldások*” címet kapta, utalva arra, milyen fontos szereppel bír a világválság idején az országok „jógyakorlatainak” megismerése, a globális trendekhez való alkalmazkodás, az innováció és a multilaterális együttműködés. Az Eurázsia Fórum egyedülálló jegybanki konferencia Európában, egyrészt azért, mert a gazdasági-társadalmi élet szokatlanul széles palettáját vonultatja fel, másrészt azért, mert a résztvevők köre is különlegesnek számít. A konferenciát *Matolcsy György*, az MNB elnöke, *Szijjártó Péter* külgazdasági és külügyminiszter, valamint *Zhenmin Liu*, az ENSZ főtitkár-helyettese nyitotta meg. Szintén a megnyitó vendége volt a nemrég magyar fióktelepet is nyitó China Construction Bank elnöke, *Guoli Tian* is. Az eseményen évről évre olyan európai és ázsiai szakértők folytatnak eszmecserét, akiket ritkán hallhat együtt, élőben a szakmai közösség. Ezúttal a hazai érdeklődőknek lehetőségük nyílt például *Gang Yi* kínai jegybankelnök, *Parag Khanna* indiai származású „bestseller” geopolitikai szakértő és *Sopnendu Mohanty* szingapúri FinTech-vezető gondolataiból meríteni, míg az ázsiai közönség számára külön érdekességet jelentett *David Marsh*, az Official Monetary and Financial Institutions Forum (OMFIF) elnökének, az olasz *Paolo Borzatta* stratégiai tanácsadónak és a lengyel *Mateusz Rykałának*, a katowicei különleges gazdasági övezet alelnökének felszólalása.

A nyitóbeszédnek mind az eurázsiai együttműködés fontosságára világítottak rá különböző aspektusokból, aminek különösen nagy szerep jut az olyan jelenkori kihívások közepette, mint az éghajlatváltozás vagy a fenntartható gazdaságra való átállás kérdése. *Matolcsy György* hangsúlyozta, hogy a régió prosperitása a keleti és nyugati minták ötvözésével érhető el a leginkább, ebben kulcsszerepet fog játszani a multilateralizmus támogatása. Az előttünk álló akadályok elhárításában a kormányokon túl a jegybankoknak is kiemelt szerepük lesz, amelyek tevékenységi köre az utóbbi néhány évben jelentősen kibővült az elmúlt 30–40 évben tapasztaltnál képest. A központi bankoknak hosszú távra kell tervezniük, és be kell építeniük a műveleteikbe olyan tényezőket, mint például a klímakockázatok. *Szijjártó* hozzátette, hogy a régió fejlődése érdekében létfontosságú, hogy a multilaterális együttműködés a kölcsönös tiszteleten és megértésen alapuljon.

A megnyitót követően az európai és ázsiai szakértők tematikus panelek mentén vizsgálták korunk legégetőbb kérdéseit. A kétnapos program a pénzügy pannellel

kezdődött, amely „*A jegybankok szerepe a járványt követően – Eurázsiai tapasztalatok*” címet viselte. A panel központi témája a járványkezelést illető legfőbb tapasztalatok megosztása, valamint a jegybanki szerepkör változásának megvitatása volt. A neves szakértők, így *Gang Yi*, *David Marsh*, *Sopnendu Mohanty*, *Alexander Morozov*, az orosz jegybank kutatásokért és előrejelzésekért felelős igazgatója, *Yang Su Park*, a koreai jegybank főigazgatója, valamint *Virág Barnabás*, az MNB alelnöke a jegybankok előtt álló legfőbb kihívásokat vették górcső alá. A szakértők egyetértettek abban, hogy a járványt követően a jegybankok dolgát számos tényező nehezíti, például az inflációs nyomás és a jegybanki mandátumok bővülése. Yi külön felhívta arra is a figyelmet, hogy a jövőben a fiskális és monetáris politika közötti koordináció egyre nehezebbé válhat. Virág hangsúlyozta, hogy a központi bankok az elmúlt néhány évben aktívan elkezdtek foglalkozni korunk két megatrendjével, a fenntarthatósággal és a digitalizációjával: az intézmények 86 százaléka vizsgálja a digitális jegybankpénz (CBDC) bevezetésének lehetőségét, és ezenkívül megfigyelhető a központi bankok „zöldülése” is. A szakértők egyetértettek abban, hogy a fennálló kihívásokat a jegybankok akkor tudják sikeresen kezelni, ha felkészülnek az innovatív megoldásokra, ugyanakkor tanulnak a történelem tapasztalataiból is. *Marsh* mindehhez hozzátette, hogy a holisztikus gondolkodás elengedhetetlen lesz a jövő kihívásainak kezeléséhez.

A pénzügyi témakör után a geopolitikát érintő kérdések sem maradhettek ki, a változó geopolitikai tér új kihívásokat és lehetőségeket is tartogat a világ számára. A panel résztvevői az eurázsiai együttműködés lehetőségeit vizsgálták. „*A geopolitika új korszaka*” című panelben *Parag Khanna* világhírű geopolitikai szakértő, *Csizmadia Norbert*, a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány kuratóriumi elnöke, *Rana Mitter*, a University of Oxford China Centre igazgatója, *Roza Nurgozhayeva*, a kazahsztáni Nazarbayev Egyetem volt rektorhelyettese, *Huiyao Wang*, a Center for China and Globalization alapítója és elnöke, valamint *Elena Rovenskaya*, az International Institute for Applied Systems Analysis szakértője osztották meg gondolataikat. Khanna szerint 2021-re az új geopolitikai megközelítés már nem csupán földrajzi térségeken belüli befolyásszerzésre, de az azokat övező és azokon keresztül futó infrastruktúrára is kiterjed, sőt a jövőben a nagyhatalmi küzdelem Eurázsia infrastruktúrájának befolyásolására fog irányulni. A szakértők szerint az Egy Övezet, Egy Út programban részt vevő államok nagy szerepet vállalhatnak a károsanyag-kibocsátás csökkentésében, és ehhez Kínának is komoly erőfeszítéseket kell tennie. Wang arra is emlékeztetett, hogy az Egy Övezet, Egy Út program zöldirányú eltolódása is új lehetőségeket teremthet a Kínával szövetséges államok részére is Eurázsiaiban, a klímavédelem előmozdítása, valamint a természeti erőforrások megőrzése érdekében. A panel résztvevői egyetértettek abban, hogy az eurázsiai országoknak csak szoros együttműködés által van lehetőségük a felmerülő klímavédelmi és társadalmi

problémákat kezelni, így a fejlődő infrastrukturális lehetőségekkel együtt a szabad és nyílt párbeszédre való törekvésnek is erősödnie kell Európa és Ázsia (utóbbin belül elsősorban Kína) között.

Napjainkban az infrastruktúra, a technológia és a konnektivitás megkerülhetetlenül vált, és szinte minden diszciplínára jelentős hatást gyakorol, így a pénzügyekre, a gazdaságra vagy az oktatásra is. A Budapest Eurázsia Fórum éppen ezért minden évben külön panelt szentel ennek a kérdéskörnek. Az „*Infrastruktúra, konnektivitás és technológia: az innováció az újnормális*” című panel azt a kérdést járta körül, hogyan járul hozzá a digitális infrastruktúra a gazdaság és a társadalom sokkellenálló-képességéhez. A beszélgetés során *Christopher Mattheisen*, a Microsoft Hungary vezérigazgatója, *Justyna Czyszczek*, a Krakói Technológiai Park Speciális Gazdasági Övezet Befektetői Támogatási Osztályának igazgatóhelyettese, *Glenn Diesen*, a University of South-Eastern Norway professzora, *Radosław Kedzia*, a Huawei középkelet-európai és északi régiójának alelnöke, *Sixuan Li*, a ViaVia Shopping alapítója és a CCTV Business pénzügyi kommentátora, valamint *Fáykiss Péter*, az MNB digitalizációért felelős igazgatója vitatták meg a legfontosabb infrastrukturális kérdéseket. Mattheisen utalt rá, hogy a koronavírus-járványnak köszönhetően felgyorsult a digitalizáció, és a fejlődő technológiáknak köszönhetően olyan hatalmas mennyiségű adat áll rendelkezésünkre, mint korábban még soha. A panelbeszélgetésben résztvevők hozzátették még, hogy jelenleg a negyedik ipari forradalom korszakát éljük, amelynek három alappillére az 5G, a mesterséges intelligencia és a big data. Egyetértés mutatkozott a szakértők között abban, hogy ezekre a technológiákra támaszkodva jelentős áttörések érhetők el a jövőben az élet minden területén. Fontos továbbá, hogy a digitalizáció a lakossághoz és a piaci szereplőkhöz egyenlő arányban jusson el. Kedzia találóan hívta fel a résztvevők figyelmét arra, hogy „legyünk részesei a változásnak ahelyett, hogy várnánk a változásra”.

A konferencia második napja a gazdasági pannellel kezdődött „*Innováció és befektetések Eurázsiaiban – Jógyakorlatok*” címmel. A beszélgetés során a résztvevők olyan fontos kérdésekkel foglalkoztak, mint például a sikeres innovatív tevékenység kulcstényezőivel, valamint azzal, hogy miért éppen az eurázsiai tech-cégek értek el hatalmas sikereket az elmúlt időszakban. A panelben részt vett *Qiang Ni*, a kínai Hainan tartomány kormányzóhelyettese; *Paolo Borzatta*, a European House Ambrosetti igazgatósági tagja, *Mateusz Rykala*, a Katowicei Speciális Gazdasági Övezet igazgatóságának alelnöke, *David Zeng*, a Merck Holding (China) Ltd. vállalati és kormányzati kapcsolatokért felelős igazgatója, *Zongxian Feng*, a kínai Xi'an Jiaotong University professzora, valamint *Palotai Dániel*, az IMF ügyvezető igazgatója. A panel elején Ni hangsúlyozta: a Budapest Eurázsia Fórum mostanra olyan platformmá nőtte ki magát, amely a szakmai párbeszéd révén elősegíti az eurázsiai együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázását. A szakértők a sikeres innovációs tevékenység

kritikus tényezőjeként azonosították az elérhető felvevőpiac méretét, a sok és sokszínű, tehetséges, tapasztalt szakember interakcióját – például az egyetemek, tanintézmények hálózata révén –, a hosszú távú oktatási és (alap)kutatási befektetéseket, illetve a kormányzati ösztönzőket és a vállalatok önszerveződését. Feng kiemelte, hogy Kína innovációs és gazdasági sikerei szempontjából fontos szerepet játszanak a különleges gazdasági és szabadkereskedelmi övezetek, amelyek egyre magasabb színvonalú szabályozásra és szolgáltatásokra törekednek. Zeng ehhez kapcsolódóan elmondta, hogy a külföldi vállalatok (így például a német központú, globálisan aktív Merck Group) számára kulcsfontosságú, hogy jól beilleszkedjenek a kínai gazdaságba és az innovációs ökoszisztémába, tevékenységüket pedig összhangba hozzák a kínai gazdaságpolitika irányjaival. A határon átnyúló együttműködések mindegyik résztvevő elengedhetetlennek ítélte.

A Fórum ötödik panelje a „Zöld-egyttműködés és zöld-multilaterális: A globális kihívások fenntartható kezelésének útjai” címet kapta. Központi témája a fejlesztési bankok és a multilaterális intézmények zöld-átállás biztosításában betöltött szerepének feltérképezése, valamint a hosszú távon is fenntartható zöldprojektek megvalósítását célzó regionális és globális partnerségek kialakítása volt. A beszélgetésen *Simon Tay*, a Singapore Institute of International Affairs elnöke, *Lin Cheng*, a Pekingi Pénzügyi és Fenntarthatósági Intézet Nemzetközi Együttműködési Központjának igazgatója, *Asel Nurakhmetova*, az AIFC Green Finance Centre tanácsadója, *Wenhong Xie*, a Climate Bonds Initiative kínai régióért felelős vezetője, *Linda Zeilina*, a International Sustainable Finance Centre alapítója és vezérigazgatója, *Kandrács Csaba*, az MNB alelnöke, valamint *Baranyi Tamás*, a Külügyi és Külgazdasági Intézet igazgatóhelyettese osztották meg gondolataikat a zöld multilaterális együttműködés fontosságáról. A szakértők szerint az infrastruktúra átalakulása kulcsfontosságú kérdés, valamint az ehhez szükséges pénzügyi támogatásnak rendelkezésre kell állnia az országok számára, ebben pedig a különböző pénzügyi intézményeknek kell segítséget nyújtaniuk. Tay egyetértett az úgynevezett zöld-egyttműködés fontosságával, és kiemelte, hogy nagy szükség van a vezető gazdaságok elkötelezettségére a globális együttműködés és a zöld-átalakulás szempontjából is. A szakértők szerint csökkenteni kell az egyes zöldpénzügyi eszközök, instrumentumok költségeit, hogy azokat szélesebb körben, sokkal kedvezőbb feltételek mellett lehessen igénybe venni. Xie felhívta arra is a figyelmet, hogy miközben Kína még csak a felzárkózás és a hiányosságok pótlásának útján jár a fejlett országokhoz képest, a zöldpénzügyek tekintetében már vezető szerepet tölt be. Minden szakértő egyetértett abban, hogy bár minden országnak és gazdasági térségnek megvannak a saját tervei a klímavédelemmel és a fenntartható gazdaság kialakításával kapcsolatban, azokat globális szintre emelve átfogó nemzetközi együttműködést kellene megvalósítani. Nurakhmetova megjegyezte, hogy mindezen folyamatban a pénzügyi intézmények kulcsszerepet fognak játszani.

A Fórum zárópanelje, „*A digitális kor új alapkészségei – Az információs műveltség és digitális kompetencia fontossága napjainkban*” címmel az oktatási szektor szemszögéből vizsgálta a digitalizáció hatásait, különös tekintettel a digitális készségek fejlesztésére. A panel fő témája a gyorsan zajló digitalizációs folyamat hatásai voltak, illetve szó esett az egyetemek szerepéről a digitális kompetenciák fejlesztésében. A panelbeszélgetésen *Zhimin Chen*, a sanghaji Fudan Egyetem rektorhelyettese, *Paul Cheung*, az Ázsia Versenyképességi Intézet igazgatója és a National University of Singapore professzora, *Sang-Hyun Jang*, a Korea Education and Research Information Service igazgatója, *Sandra Kučina Softić*, a European Distance and E-Learning Network elnöke; *Timothy O'Connor*, az oroszországi National University of Science and Technology Center of Competency igazgatója, *Horváth Levente*, a Neumann János Egyetem Eurázsia Központ igazgatója, valamint *Lehmann Kristóf*, az MNB igazgatója osztották meg gondolataikat az oktatásban tapasztalható új trendekről. A szakértők egyetértettek abban, hogy a digitális oktatás rohamosan fejlődő szektora folyamatos kihívások elé állítja az oktatókat és intézményeket, ezért új platformok, technikák és innovációk segítségével kell megragadni a hallgatók figyelmét. Jang és O'Connor felhívták arra a figyelmet, hogy a jövőben kiemelt szerepe lesz a big data és a mesterséges intelligencia oktatásának. A digitális készségek fejlesztése mellett olyan nélkülözhetetlen kommunikációs alapkészségek oktatása és fejlesztése is nagyobb hangsúlyt kíván, mint az interperszonális kommunikáció, az írási-olvasási készség, a médiatudatosság és az információs források hitelességének kritikus értékelése, tette még hozzá O'Connor. Cheung gondolatai kiválóan vetítik előre az oktatási szektor jövőjével kapcsolatos legfőbb kihívásokat: „az e-learning egyszerű, a hibrid tanulás egyszerű, de hogyan lehet rávenni a felnőtt munkavállalókat, hogy új készségeket sajátítsanak el és alkalmazkodjanak az új gazdasághoz? Ez az igazán nehéz feladat!”

A Fórum kulcsüzeneteit *Patai Mihály*, az MNB alelnöke foglalta össze. A kétnapos konferencia rávilágított arra, hogy az eurázsiai partnerség erősítésének meghatározó szerepe lesz az előttünk álló kihívások kezelését illetően, mint amilyen a klímaváltozás vagy az inkluzív és fenntartható növekedés elősegítése. A digitális és határokon átnyúló infrastruktúra-fejlesztésben rejlő lehetőségek is kölcsönösen előnyös helyzetet teremtenek a régió országainak fejlődését illetően. Az előttünk álló turbulens időszakban a legfőbb feladat az egyensúly, az innováció és a harmónia megteremtése lesz a pénzügyek, a gazdaság, a geopolitika, a multilateralizmus, az infrastruktúra-fejlesztés és az oktatás terén. Egy prosperáló Eurázsia megteremtéséhez elengedhetetlen lesz a fúzió a keleti és a nyugati minták között.

A rendezvény ismét segített elhelyezni Magyarországot az eurázsiai közösség „radarján”: a Fórum a konferencia honlapján (<https://mnb.hu/eurasia>), valamint a YouTube-on és a Zoomon is élőben követhető volt. Az érdeklődők egy új kiadású

tanulmánykötetet is „kézbe vehettek”, hiszen az MNB a konferencia első napján online is hozzáférhetővé tette az „*Age of Eurasia – Future Directions of Knowledge, Technology, Money and Sustainable Geoeconomics*” című, egyedülálló gyűjteményét. Az első ízben kiadott mű létrejöttéhez hazánk mellett Kínából, Dél-Koreából, Szingapúrból, Oroszországból, Norvégiából és az Egyesült Államokból is neves szakértőket sikerült megnyerni.